

„File de letopiseș” de Dumitru Bughici

Conducând orchestra Radioteleviziunii, Olaf Koch, dirijor principal al orchestrei simfonice din Halle, a prezentat, în primă audiție *File de letopiseș* de Dumitru Bughici. Însuși titlul me-a orientat atenția, într-o oarecare măsură, către conținutul lucrării ascultate, o lucrare evident cu caracter programatic.

— *Cum ați conceput această succesiune de adevărate tablouri muzicale?*

Legat puternic de Iași, locul meu de baștină, am urmărit să redau unele sentimente, amintiri și gânduri, sugerate de viața care a clocotit și clocotește cu putere în capitala Moldovei.

Subliniind caracterul unitar, românesc al lucrării, aș evidenția bitematismul Preludiului, bitematismul care domină, după cât mi se pare, întreaga lucrare.

Este exact, cu precizarea că prima temă este de construcție personală, în vreme ce tema a doua, expusă de corn, este o frîntură de doină moldovenească.

În primul tablou intitulat Din vremuri de demult un Larghetto, am deslușit o evocare a vremurilor de odinioară. Este un tutti orchestral care apare mai întâi ca un murmur ce crește, se apropie, apoi se îndepărtează, se potolește.

Pare într-adevăr o poveste de demult. Dar ce reprezintă Freamătul Copoului?

Ca să vorbesc imagistic, am căutat să figurez un joc de copii, folosind în acest scop instrumente de culoare și îndeosebi, cum era firesc, pe cele de percuție.

Mișcarea are multă viață ritmică și sugerează realmente un joc de copii. Dar la un moment dat se aud la celestă și vibrafon ecouri din Hora Unirii. Semnificația acestora?

Ele evocă ceasul de la Palatul ieșean care redă fragmente din *Hora Unirii*. Semnificația acestora e mai profundă. Am intenționat să sugerez nu numai unirea ce domnește azi între toți cetățenii ce locuiesc pe pământul românesc.

În mișcarea succedentă, Îndîrjirea Nicolinei — pe care îmi îngădui să vă spun că aș fi denumit-o „Îndîrjirea de la Nicolina” răzbat accente de luptă. Este un Allegro în care se aud frînturi din Internaționala.

Am înțeles să evoc lupta dîrză din anii 1932—1933 a muncitorilor ceferiști de la atelierele Nicolina.

Urmează apoi o mișcare moderato pe care chiar ați intitulat-o Răstimp de liniște. Am recunoscut din nou cele două teme inițiale precum și un fragment de dans popular.

Această mișcare este construită în formă de *rondo*. Fragmentul dansant despre care vorbiți este din jocul moldovenesc denumit *Butoiul*.

În tabloul intitulat Să nu se mai repete, v-ați referit, desigur, la ororile războiului. Am aflat această mișcare mai complexă, recunoscînd în acel Furioso inițial o atmosferă de groază.

M-am referit, evident, la război în genere, cu toate ororile lui. Este un *crescendo* care se înalță furtunos către un imens *fortissimo* la care participă toată orchestra; un adevărat haos în care muzica are un caracter pe alocuri aleatoric. Apoi o pauză în care clopotele de la palat bat în liniște iar corzile epiloghează dureros, în surdina, asupra cataclismului care a zguduit omenirea.

În ultima parte, Iașul de ieri și de azi, am recunoscut ca o însumare a tuturor elementelor tematice din celelalte părți — ceea ce conferă lucrării, evident, un caracter ciclic.

Am căutat să redau în sonorități bogate și într-o suprapunere tematică, în care tema inițială revine la sfîrșit ca o apoteoză, Iașul, cu eterna lui viață, cu viața-i înfloritoare de azi.

Îmi exprim cu acest prilej cele mai bune aprecieri despre arta dirijorului Olaf Koch, muzician distinct și de o remarcabilă pregătire profesională, care și-a apropiat cu mult interes o lucrare nouă pe care a condus-o cu pătrunderea structurii sale intime, redînd-o apoi în chip foarte explicit ascultătorilor care au primit-o călduros.

Aceleași bune cuvinte și despre prezentarea în-suflețită și competentă a Simloniei a III-a, „Eroica” de Beethoven, precum și despre chipul în care a acompaniat-o pe talentata solistă, Cornelia Vasile în Concertul pentru vioară și orchestră de Paganini.

Mă raliez întru totul părerii dv.

Concertele Orchestrei „New Philharmonia” din Londra

Ca un preambul, ținem să relevăm la modul pozitiv „întorsătura” intervenită în activitatea de la A.R.I.A. care vădește, în stagiunea curentă, o incomparabilă grijă față de muzica ce ne-o favorizează. Ne referim îndeosebi la calitatea oaspeților solicitați. Un exemplu de marcă ni l-a oferit, indiscutabil, prezența în mijlocul nostru a orchestrei *The New Philharmonia* — succesoare demnă, de aproape un deceniu, a reputei orchestre *Philharmonia* dirijată, în trecut, de cei mai mari șefi ai baghetei: Richard Strauss, Toscanini, Klemperer, Karajan etc. Dar și actuala formație se bucură de atenția marilor nume ale baghetei iar pînă în anul trecut ilustrul Otto Klemperer, a fost primul dirijor și președintele ei onorific.

În două concerte succesive date la Sala Palatului, orchestra a reușit să cîștige sufragiile celor mai exigenți iubitori ai muzicii.

Atuurile Philharmoniei? Sînt mai multe. În primul rînd, vom releva clasa superioară a profesionalismului de care dă dovadă. Am urmărit soliștii precum și o seamă de membri ai formației în mici roluri ocazionale. Toți, excelenți instrumentiști. Este relevabilă, de asemenea, conștiințiozitatea cu care fiecare partidă instrumentală își împlinește, cu un profund sentiment al solidarității de grup, sarcinile asigurate. Și mai există, de asemenea, acel interes individual și colectiv față de realizarea cît mai

aproape de perfecțiune a unei lucrări — totul afirmat cu o infinită discreție, cu acea ținută rezervată, care ține, credem, de temperamentul britanic.

La primul concert, tânărul dirijor finlandez Okko Kamu (premiul I la concursul de dirijat, „Herbert von Karajan“ din 1969) a prezentat mai întâi, în demn păstrător al memoriei bardului Sibelius poemul *En Saga*.

Ascultăm rar această lucrare. Dar niciodată nu am urmărit-o cu atita plăcere senzorială — dincolo de fondul ei epic și romantic — ca acum : sonorități de o mare transparență, nuanțe fine, ritmuri, uneori pătrunse de veselie, căroră succedau pinze sonore etale, calme, ca lacurile finlandeze... este o lucrare care pendulează între viața rece a nordului, și o dogoare, uneori meridională, (la care contribuie din plin unele ecouri ca de îndepărtate dansuri spaniole).

Am avut bucuria să luăm contact apoi, cu arta celebrului interpret al cîntecului englez și îndeosebi al muzicii lui Benjamin Britten, tenorul Peter Peers. De mulți ani, tot ceea ce a compus Britten în domeniul muzicii vocale a fost pentru Peers, tot așa cum, ne amintim, Franz Lehar nu mai scria decât pentru Richard Tauber. Între cei doi artiști englezi s-a stabilit o strînsă comuniune de gândire și simțire. Fapt e că rareori ne-a fost dat să ascultăm un cîntăreț care să redea cu o artă atât de rafinată, cu un bun gust atât de captivant, originala muzică a lui Britten.

Am ascultat *Nocturna* pentru tenor, șapte instrumente obligate și orchestră de coarde — o suită de opt cîntece pe versurile unor poeți diferiți.

Peter Peers a cîntat tot timpul cu o distincție a frazării și eleganță a expresiei rar întîlnite. Aflat în al 64-lea an al vieții, Peter Peers ne-a făcut o adevărată demonstrație de artă subtilă, de o inefabilă poezie — totul cîntat în mezza-voce, cu o dicție splendidă, cu o capacitate de a emoționa exemplară. A fost o rară delectare artistică. A.R.I.A., cu un mic efort, ar fi putut să-l invite și pe autor, care îl acompaniază de preferință pe Peers, la pian.

Concertul a fost încheiat cu o *Eroica*, dirijată în cel mai bun stil clasic și spirit beethovenian, cînd, din nou, orchestra a făcut dovada înaltelor ei calități.

Dirijorul, foarte dinamic la pupitru, stăpînind bine orchestra a învederat o simțitoare preocupare pentru elementele de fond ale muzicii, răspîndindu-se însă într-o multitudine de gesturi și dezinteresîndu-se total de efectul lor estetic. Cu timpul își va rectifica, sîntem convinși, ponderîndu-le, manifestările sale exterioare.

Excelentele impresii lăsate de *Philharmonia* londoneză aveau să-și găsească o nouă și superlativă confirmare în cadrul celui de al doilea concert, condus de data aceasta de Norman Del Mar. Dirijor de bogate resurse, cu o vastă experiență profesională, Norman Del Mar a apărut ca un șef de orchestră ponderat, cu multă autoritate și a cărui artă esențială — dincolo de pătrunderea de adîncime a lucrărilor pe care le-a prezentat — consta în înscrierea, foarte elocventă pentru toată lumea, a desfășurării melodice, în acea nelipsită și perfectă condusă bătaie a măsurii. Astfel acea curbă cu toa-

te detaliile ei, uneori sinuoase, nu a făcut decît să explicitizeze, ușor anticipativ, derularea muzicii.

Am avut mai întâi un *Don Juan* de *Richard Strauss* realizat în cea mai bună tradiție : furtunos și romantic, plin de pasiune și de forță cuceritoare, iar în cele din urmă, un final dramatic, sugerînd moartea eroului... Ne-a amintit de minunatele realizări de odinioară ale maestrului George Georgescu. Notăm, cu acestea, că dirijorul Norman Del Mar este dublat de un valoros muzicolog (de curînd i s-a publicat o interesantă și substanțială lucrare despre *Richard Strauss*).

Am urmărit apoi mult executatul *Concert in fa minor* de Chopin în interpretarea tînarului pianist Michael Roll, care a debutat în 1963, cînd nu avea nici 17 ani, la Royal Festival Hall sub bagheta reputatului șef de orchestră, Sir Malcolm Sargent. Sprîjinindu-se pe o tehnică cizelată, interpretul are meritul de a ne fi restituit un Chopin cît se putea con-cepe mai autentic. Vrem să spunem fără dulcegării, dar nici cu acea vehemență, care s-a cam acreditat în interpretările unor pianiști în ultima vreme. A fost o interpretare poetică dar fără a avea nimic efemnat, nimic edulcorat. Totul a însemnat stil și gust artistic pînă în cele mai mici dar expresive rubatouri. O *Ecoseză* suplimentară, bine ritmată a răs-plătit pe numeroșii aplaudanți.

Concertul a fost încheiat cu *Simfonia I-a* de Michael Tippett, compozitor relativ vîrstnic (născut în 1905) dar care aparține indiscutabil, contemporaneității. A scris puțin dar a vădit totdeauna — și simfonia ascultată nu face excepție — o tehnică originală, în care am deslușit gustul său pentru tratările contrapunctice și o cît mai variată ritmică. Ne-a interesat chipul în care compozitorul a reușit să eșafodeze aproape întreaga lucrare pe baza unui simplu interval de cvartă — ceea ce măsoară măiestria scriiturii sale muzicale. Este un compozitor din zilele noastre dar modernismul său e moderat. Lucrarea a fost prezentată cu o claritate desăvîrșită, făcîndu-ne ca alături de calitatea muzicii, să apreciem o dată mai mult orchestra londoneză și pe remarcabilul dirijor, Norman Del Mar.

Opera „Ernani” în concert la Radioteleviziune

Dirijorul Carol Litvin și-a pus mai de mult munca și talentul în slujba unor manifestări muzicale diverse: concerte simfonice, concerte corale, opere-concert etc. Astfel, la începutul stagiunii 1973—1974 a prezentat opera *Ernani* de Verdi cu orchestra de studio și corul Radioteleviziunii, asigurîndu-și totodată concursul solistic al unor cîntăreți de primul ordin : Eugenia Moldoveanu, Octav Enigărescu, Cornel Stavru, Gheorghe Crăsnaru, Virginia Manu, Nicolae Andreescu și Mircea Bezetti.

Opera *Ernani*, mai puțin cunoscută la noi, se înscrie totuși printre valoroasele lucrări ale lui Verdi datorită nu numai melodicității ei inspirate, cuprinzătoare, țesăturii armonice colorate, calde și accesibile, dar și faptului că autorul s-a aplicat să zugră-